

Kęty

Historia w budynkach zakłęta

Charm of historical buildings

Dejiny zakliate v budovách

Kęty

Kęty leżą w Kotlinie Oświęcimskiej w dolinie rzeki Soły w zachodnim krańcu województwa małopolskiego. Połączone są one drogą krajową nr 52 z Krakowem (80 km) oraz Bielskiem - Białą (20 km). Jest to miasto o charakterze usługowo - przemysłowym. Pod względem administracyjnym leży w powiecie oświęcimskim. Kęty są siedzibą gminy miejsko - wiejskiej, składającej się z miasta Kęty oraz sołectw: Bielany, Bulowice, Łęki, Malec, Nowa Wieś, Witkowice. Gmina liczy 33 356 mieszkańców (stan na koniec 2018 roku), z czego same miasto zamieszkuje 18 053 obywateli.

Kęty dzielą się na trzy dzielnice: Stare Miasto - obejmujące tereny najstarszej części, Nowe Miasto - głównie tereny osiedli bloków wielomieszkańczych oraz położoną na lewym brzegu Soły dzielnicę Kęty Podlesie.

Wieś Kęty powstała przed 1242 r. Założenie osady miejskiej nastąpiło między 1260 r. a 1277 r., co sprawiło, że Kęty są jednym z najstarszych miast Małopolski. Nazwa Kęty pochodzi prawdopodobnie od słowa kąć (w rozumieniu zakątek). Nazwę tę stosowano w mieście powszechnie również do oznaczenia poszczególnych ról i działek, np. kąć fickowski.

EN

The town of Kęty lies in the Basin of Oświęcim, in the valley of the River Soła in the western end of the Province of Małopolska. It is connected by the national road no. 52 with the cities of Kraków (80 km) and Bielsko-Biała. The town's economy is based primarily on services and industries. In administrative terms, it is a part of the District of Oświęcim. Kęty is a municipality and commune town comprising the town of Kęty and the villages of Bielany, Bulowice, Łęki, Malec, Nowa Wieś, and Witkowice.

The commune, which is headed by the Town Council and the Mayor, has a population of 33,356 inhabitants (as of the end December 2018), of which 18,053 citizens live in Kęty.

Kęty is divided into three main areas - Stare Miasto (the Old Town) which constitutes the oldest quarter, Nowe Miasto (the New Town) occupied mainly by housing settlements, and a residential neighbourhood on the left bank of the River Soła called Kęty-Podlesie. The establishment of the urban settlement of Kęty occurred between 1260 and 1277, which makes it one of the oldest towns in the region of Małopolska. The name Kęty probably derives from the word kąć, meaning a corner. The same name was also commonly used for individual farmlands and plots in the town, e.g. Ficek's corner.

SK

Mesto Kęty sa nachádza v Osvienčimskej kotlinie v údolí rieky Soła na západnom okraji Maľopolského kraja. Mesto je prepojené štátnou cestou č. 52 s Krakovom (80 km) a s Bielskom-Biaľou. Jeho charakter je založený na službách a priemysle. Z administratívneho hľadiska patrí k Osvienčimskému okresu. Kęty sú sídlom gminy, ktorú tvoria mesto a vidiecke obce: Bielany, Bulowice, Łęki, Malec, Nowa Wieś, Witkowice. Na čele gminy stojí mestské zastupiteľstvo a primátor. Gmina má 33 356 obyvateľov (stav ku koncu decembra 2018), z čoho v samotnom meste býva 18 053 obyvateľov.

Kęty majú tri mestské štvrte - Staré mesto, ktoré tvorí najstaršiu časť, Nové mesto - hlavne sídliská s panelákmi a štvrť Kęty-Podlesie, ktorá sa nachádza na ľavom brehu Soľy.

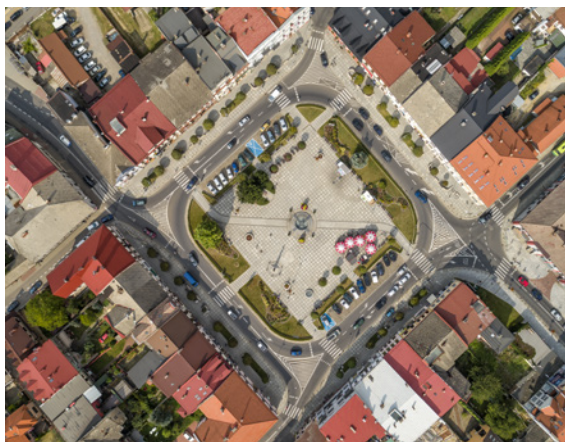
Dedina Kęty vznikla pred rokom 1242. Nová mestská osada bola založená medzi rokom 1260 a 1277 a v súvislosti s tým sú Kęty jedným z najstarších miest Maľopolska.

Názov Kęty pravdepodobne pochádza od slova kút (prípadne zákutie). Toto pomenovanie bolo v meste všeobecne používané na označenie rôznych pól a pozemkov napr. fickovský kút.

Serce miasta - Rynek

Układ kęckiego Rynku powstał już w czasach średniowiecza. Przyjmuje się, że wytyczenie regularnego kwadratu o boku 91m, z wyznaczonymi czterema pierzejami zabudowań wokół niego miało miejsce po tzw. trzeciej lokacji miasta w roku 1391. Wszystkie główne drogi prowadziły przez ten centralny plac miasta. Tu przecinały się szlaki handlowe z Węgier na Oświęcim i z Bielska na wschód – przez Zator, dalej Kraków. Rynek był miejscem gdzie handlowano przewożonymi towarami, jak również wyrobami miejscowymi. Plac rynkowy służył także do sprawowania i egzekwowania władzy. To tu stał wielki jodłowy ratusz miejski z wieżą z głośno bijącym zegarem. To tu również odbywały się publiczne sesje rady miasta, tu ogłaszano ważne dla mieszkańców wiadomości, wreszcie tu dokonywano egzekucji prawa i wymierzano kary. Do roku 1797 rynek otaczały drewniane domy z podcieniami (z wyj. 4 murowanych domów). Uległy one wtedy spaleni podczas wielkiego pożaru miasta, w którym zniszczonych zostało ponad 180 domów na 287 istniejących (63%). Miasto odbudowano na początku XIX w., tworząc obecnie istniejące budynki (przeważnie parterowe).

Pomnik św. Jana Kantego ufundowany przez mieszkanców miasta w roku 1851. Statue of St. John Cantius founded by the town residents in 1851./ Pomník sv. Jána Kanteho postavený z finančných prostriedkov obyvateľov mesta v roku 1851.

Srdce mesta – hlavné námestie

Priestorové usporiadanie kętského námestia vzniklo už v stredoveku. Predpokladá sa, že vytýčenie pravidelného štvorca s bokmi 91 m x 91 m, so štyrmi líniami zástavby okolo námestia sa uskutočnilo po tzv. tretej lokácii mesta v roku 1391. Všetky hlavné cesty viedli cez tento centrálny bod mesta. Tu sa pretínali obchodné cesty z Uhorska do Osvienčima a z Bielska na východ – cez Zator a ďalej na Krakov. Hlavné námestie bolo miestom, na ktorom sa obchodovalo s dovážaným tovarom a miestnymi výrobkami. Slúžilo aj ako miesto správy a exekúcie moci. Práve tu stála veľká jedľová radnica s vežou, na ktorej hlasno zvonili hodiny. Tu sa tiež konali verejné zasadnutia mestskej rady, tu boli oznamované pre obyvateľov dôležité správy a koniec-koncov tu bolo vymáhané právo a konali sa tresty. Do roku 1797 bolo hlavné námestie obklopené drevenými podlubiami (s výnimkou 4 murovaných domov). Podlubia zhoreli vo veľkom požiari mesta, počas ktorého vyhorelo viac ako 180 z 287 vtedy existujúcich domov (63 %). Mesto bolo obnovené začiatkom 19. storočia, v tomto čase vznikli v súčasnosti existujúce, najčastejšie prízemné stavby.

The heart of the city

The history of the Rynek, or Main Square, in Kęty goes back to the Middle Ages. A regular 91 x 91 metre square, lined on each side with houses, was laid out, as it is generally assumed, after 1391 – the last of the three possible dates of the town's foundation. This focal point served as a crossroads for the trade routes from Hungary to Oświęcim and from Bielsko eastwards, to Zator and Kraków. Imported goods as well as local products were sold here. It was also a place to exercise power and enforce law. The square was dominated by a huge town hall made of fir wood with a tower boasting a loud-striking clock. Here, public sessions of the town council were also held, important announcements were made and punishments meted out. Until 1797, the market square had been surrounded by wooden houses with arcades (only four were built of brick). That year a great fire ravished Kęty, in which more than 180 out of the total of 287 houses (63%) burnt down. The town was rebuilt in the early 19th century; most of the new houses, which still exist today, were single-storey structures.

Kościół pw. św. św. Małgorzaty i Katarzyny w Kętach

Kościół katolicki pw. św. św. Małgorzaty i Katarzyny w Kętach jest najstarszą świątynią w mieście. Istniał już w XIII w. jako budowla drewniana. W XIV w. został wymurowany w stylu gotyckim, niestety w listopadzie 1657 r. spłonął w wyniku pożaru. Z gotyckiego kościoła do dziś zachowało się prezbiterium. W 1685 r. kościół odbudowano w stylu barokowym na planie krzyża łacińskiego z dwiema wieżami przy wejściu. W kościele znajdowało się wiele ołtarzy utrzymywanych przez cechy rzemieślnicze. Obecnie w ołtarzu głównym można podziwiać XV-wieczny obraz Matki Boskiej Pocieszenia - jeden z najstarszych tego rodzaju wizerunków zachowanych w Polsce. W XVIII w. zawaliły się zachodnie przęsła bazyliki oraz wieża północna. Wieża południowa została w 1910 r. przebudowana oraz zwieńczona neobarokowym hełmem. Przy kościele parafialnym znajdował się cmentarz.

Barokowy ołtarz główny z lat 60. XVII w./ The Baroque high altar dates from the 1860s./ Barokový hlavný oltár, založený na schéme víťazného oblúka, pochádza zo 60. rokov 17. storočia.

Church of St. Margaret and St. Catherine in Kęty

St. Margaret and St. Catherine's is the oldest catholic church in Kęty. The original 13th century wooden church was replaced in the 14th century by a brick Gothic structure, of which only the chancel has survived until the present day. The church was burnt down in November 1657 and rebuilt by 1685 as a Latin-cross structure with two towers flanking the entrance. Originally, there were numerous altars on the side walls – all sponsored and maintained by the local craft guilds. Currently, the high altar boasts a 15th-century image of Our Lady of Consolation – one of the oldest such paintings in Poland. In the 18th century, the western buttresses of the basilica and the northern tower collapsed. The southern tower was remodelled in 1910 when it received a neo-baroque copper cupola. Adjoining the church was a cemetery.

Kaplica południowa z ołtarzem przedstawiającym tzw. grupę ukrzyżowania./ The altar of the southern chapel depicts the so-called crucifixion group consisting of the Virgin Mary and St. John the Apostle./ V južnej kaplnke sa nachádza oltár predstavujúci tzv. Skupinu Ukrížovania.

Kostol sv. Margaréty a sv. Kataríny v Kętoch

Katolícky Kostol sv. Margaréty a sv. Kataríny v Kętoch je najstarším chrámom v meste. Už v 13. storočí existoval ako drevená stavba. V 14. storočí bol postavený murovaný kostol v gotickom slohu, ktorý, bohužiaľ, v dôsledku požiaru vyhorel v novembri 1657. Z gotického kostola sa dodnes zachovalo presbytérium. V roku 1685 bol kostol obnovený v barokovom slohu, je postavený na pôdoryse latinského kríža s dvoma vežami pri vchode. V kostole sa nachádzalo veľa oltárov udržiavaných remeselníckymi cechmi. V súčasnosti je možné na hlavnom oltári obdivovať obraz Panny Márie Potešenia pochádzajúci z 15. storočia – jedno z najstarších znázornení tohto druhu zachovaných v Poľsku. V 18. storočí sa zrútili západné polia baziliky a severná veža. Južná veža bola v roku 1910 prestavaná a získala neobarokovú kupolu. Pri farskom kostole sa nachádzal cintorín.

Kościół pw. św. Jana Kantego

Kościół katolicki pw. św. Jana Kantego wzniesiono w miejscu, gdzie według tradycji miał znajdować się dom rodzinny teologa z Kęt (tam gdzie ołtarz główny). Pierwsza mała i ciemna kaplica pw. Narodzenia Jana Kantego, ufundowana przez wojskiego krakowskiego Sykstusa Lubomirskiego, powstała w latach 1644-1648. W okresie 1708-1715 kaplicę znacznie poszerzono, zachowując pierwotne prezbiterium. Fundatorami przebudowy byli ks. Jan Chryzostom Pyzowic oraz ks. Marcin Ośliński. Jest to jednonawowa barokowa świątynia z ołtarzem głównym z 1722 r. W 1781 r. kaplica została konsekrowana, stając się kościołem. W świątyni od 1702 r. przechowywane są relikwie św. Jana Kantego.

Church of St. John Cantius

The catholic Church of St. John Cantius stands on the possible site of the saint's family house. The original Chapel of John Cantius, dark and small, was founded by the wojski* of Kraków, Sykstus Lubomirski, and built between 1644 and 1648. The chapel was substantially extended between 1708 and 1715, while preserving the original chancel. The works were funded by Fr Jan Chryzostom Pyzowic, and Fr Marcin Ośliński. This aisleless baroque church boasts a high altar from 1722. In 1781, the chapel was consecrated and became a church. It has relics of St. John Cantius which have been kept there since 1702.

**an officer in medieval Poland responsible for the security of the province at times when the Mayor or Castellan accompanied the nobility to war.*

Kostol sv. Jána Kantyho

Katolícky Kostol sv. Jána Kantyho bol postavený na mieste, kde sa mal podľa tradície nachádzať rodinný dom teológa z Kętov (na mieste hlavného oltára). Prvú malú a tmavú kaplnku Narodenia Jána Kantyho dal v rokoch 1644 - 1648 postaviť krakovský vojenský úradník knieža Sykstus Lubomirski. V období 1708 - 1715 bola kaplnka značne rozšírená, ale bolo zachované pôvodné presbytérium. Prestavbu financovali kňaz Ján Chryzostom Pyzowic a Marcin Ośliński. Je to jednododový chrám s hlavným oltárom z roku 1722. V roku 1781 bola kaplnka konsekrovaná a stala sa kostolom. Od roku 1702 sa v chráme nachádzajú relikvie sv. Jána Kantyho.

Barokový oltár hlavný z 1722 r. Lewy oltár boczny pod wezwaniem Najświętszej Maryji Panny Królowej Polski. Prawy oltár boczny pw. św. Józefa z Dzieciątkiem./ Baroque altar from 1722. Left-hand side altar dedicated to the Blessed Virgin Mary Queen of Poland. Right-hand side altar of St. Joseph and Baby Jesus./ Barokový hlavný oltár pochádza z roku 1722. Lavý bočný oltár, zasvätený Najsvätejšej Panne Márii Kráľovnej Poľska. Na pravom bočnom oltári sa nachádza obraz sv. Jozefa s dieťaťom.

Św. Jan Kanty (1390 – 1473) urodzony w Kętach uczony, profesor filozofii i teologii Uniwersytetu Krakowskiego, kapłan, duszpasterz środowisk akademickich. Beatyfikowany w 1680 r., kanonizowany w 1767 r. Uznany w 1737 r. za jednego z patronów Polski. Św. Jan Kanty jest patronem Uniwersytetu Jagiellońskiego, Krakowa, Kęt, Archidiecezji Krakowskiej, Diecezji Bielsko-Żywieckiej oraz opiekunem środowisk naukowych i studentów.

St John Cantius (1390 – 1473) – renowned scholar, professor of philosophy and theology at the University of Kraków, minister in academic circles; beatified in 1680, canonized in 1767; recognized in 1737 as one of the patron saints of Poland; also recognised as the patron saint of the Jagiellonian University, his hometown of Kęty, the Archdiocese of Kraków, the Diocese of Bielsko-Biała and Żywiec, as well as a spiritual guardian of students and academics.

Sv. Ján Kanty (1390 – 1473) narodený v Kętach vedec, profesor filozofie a teológie Jagelovskej univerzity, kaplán, viedol pastoračnú činnosť v akademickom prostredí. Beatifikovaný v roku 1680, kanonizovaný v roku 1767. V roku 1737 vyhlásený za jedného z patrónov Poľska. Sv. Ján Kanty je patrónom Jagelovskej univerzity, Krakova, mesta Kęty, Krakovskej arcidiecézy, Bielsko-żywieckej diecézy a aj patrónom vedeckých kruhov a študentov.

Kościół i Klasztor Franciszkanów Reformatów

Klasztor istnieje w Kętach od 1700 r. Jego fundatorem był chorąży krakowski Andrzej Jan Żydowski. Budowa kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i klasztoru miała miejsce w latach 1703-1714. Kościół to jednonawowa świątynia w stylu barokowym, wybudowana na planie prostokąta. Wnętrze świątyni zdobią barokowe ołtarze z I poł. XVIII w. i XIX w. W 1901 r. do głównej nawy kościoła dobudowano dwie kaplice: św. Dydaka oraz Porcjunkuli. Od zachodu do bryły kościoła przylega piętrowy klasztor z wewnętrznym dziedzińcem zwany wirydarzem.

Bogato złocony oltarz główny wykonany przez brata zakonnego Modesta Gronalewicza w latach 1710-1714./ Lavishly gilded high altar created between 1719 and 1714 by Brother Modest Gronalewicz./ Bohato zlátený hlavný oltár bol zhotovený v rokoch 1710 – 1714 rehoľným bratom Modestom Gronalewiczom.

Church and Monastery of the Reformed Franciscans

The Franciscan Monastery in Kęty dates back 1700. It was founded by the ensign from Kraków Andrzej Jan Żydowski. The construction of the monastery and the Church of Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary was carried out between 1703 and 1714. This is a rectangular, aisleless church, decorated in a baroque style. The altars inside date back to the 18th and 19th centuries. In 1901, the nave was expanded by the chapel of St. Didacus and a portiuncula. Adjoining the church from the west is a one-storey monastery with an inner courtyard.

Kostol a kláštor otcov františkánov reformátorov.

Kláštor v Kętach existuje od roku 1700. Jeho výstavbu financoval krakovský choráží (praporčík) Andrzej Jan Żydowski. Výstavba kostola Nepoškvrneného počatia Panny Márie a kláštoru sa uskutočnila v rokoch 1703 – 1714. Kostol je jednolodovým chrámom v barokovom slohu, postaveným na obdĺžnikovom pôdoryse. Interiér chrámu zdobia barokové oltáre z 1. polovice 18. storočia a z 19. storočia. V rokoch 1901 – 1902 boli k hlavnej lodi kostola pristavané dve kaplnky: sv. Diega a Porciunkula. Zo západnej strany sa s kostolom spája jednoposchodový kláštor s vnútorným nádvorím nazývaným rajský dvor.

Drewniana gotycka rzeźba Matki Boskiej Bolesnej, trzymającej na kolanach ciało ukrzyżowanego Chrystusa tzw. Pieta., z pierwszej połowy XV w. / Wooden pieta from the first half of the 15th century. a Gothic sculpture of Our Lady of Sorrows cradling the dead body of Christ./ Drevená gotická socha Sedembolestnej Panny Márie, ktorá drží v náručí telo ukrížovaného Krista tzv. Pieta, z prvej polovice 15. storočia.

Klasztor Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego

Założycielkami Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego były Celina Borzęcka oraz jej córka Jadwiga. Pierwszy dom zakonny nowej żeńskiej wspólnoty zakonnej powstał w Kętach w 1891 r. Matka Celina Borzęcka zakupiła wówczas posiadłość z małym domkiem przy ul. Rajskiej. Rok później rozpoczęto budowę klasztoru, który został poświęcony w 1893 r. W 1895 r. wzniesiono przy nim budynek ochronki dla młodszych dzieci. Na jej bazie powstało przedszkole, które siostry Zmartwychwstanki prowadzą do dziś.

Convent of the Congregation of the Sisters of the Resurrection

Kláštôr Kongregácie sestier zmŕtvychvstania Pána

The Congregation of the Sisters of the Resurrection was founded by Celina Borzęcka née Chłudzińska and her daughter Jadwiga. In 1891, Mother Celina Borzęcka arrived in Kęty and purchased some land with a small house in ul. Rajska. It was the first property to be used by the new religious community. Next year marked the beginning of the construction of the convent which was finally consecrated in 1893. In 1895, a new building was added for the use of an orphanage for young children. A few years later, the orphanage was transformed into a nursery school which the Sisters of the Resurrection have run ever since.

Zakladateľkami Kongregácie sestier zmŕtvychvstania Pána boli Celina z Borzęcka a jej dcérka Jadwiga Borzęcka. Prvý reholný dom nového ženského mníšskeho rádu vznikol v meste Kęty v roku 1891. Vtedy Matka Celina Borzęcka kúpila pozemok s malým domčekom na Rajskej ulici. O rok neskôr sa začala výstavba kláštora, ktorý bol vysvätený v roku 1893. V roku 1895 bola zriadenia tzv. ochronka (škôlka) pre mladšie deti. Na jej základe vznikla v novej budove, postavenej v roku 1898, materská škola, ktorú sestry zmŕtvychvstania Pána vedú do dnes.

Celina z Chludzińskich Borzęcka (1833 – 1913) – szlachcianka, żona Józefa Borzęckiego, matka, później wdowa. Założycielka Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego. Od 2007 r. błogosławiona Kościoła katolickiego.

□

Celina Chludzińska Borzęcka (1833 – 1913) – a noblewoman, wife of Józef Borzęcki, mother, then widow; co-founder of the Congregation of the Sisters of the Resurrection; beatified by the Catholic Church in 2007.

Celina Borzęcka rodená Chludzińska (1833 – 1913) – šľachtičná, manželka Józefa Borzęckého, matka, neskôr vdova. Spoluzakladateľka Kongregácie sestier zmrtnýchvstania Pána, prvý dom otvorila v meste Kęty v roku 1891. Od roku 2007 je blahoslavenou Katolíckej cirkvi.

Jadwiga Borzęcka (1863 - 1906) – córka Celiny, współzałożycielka Zgromadzenia, od 1950 r. trwa proces jej beatyfikacji.

□

Jadwiga Borzęcka (1863-1906) – Celina's daughter, co-founder of the Congregation. The process of her beatification has been under way since 1950..

Jadwiga Borzęcka (1863 - 1906) – dcérka Celiny, spoluzakladateľka kongregácie, od roku 1950 prebieha jej beatifikačný proces.

Oltarz główny kaplicy klasztornej o neogotyckiej ornamentyce wykonany przez Stanisława Jarząbka w latach 90. XIX w./ The high altar of the monastic chapel, with its neo-Gothic ornamentation, was created by Stanisław Jarząbek in the 1890s./ Hlavný oltár kláštornej kaplinky s neogotickou ornamentálnou výzdobou zhotovený Stanisławom Jarząbkom v 90. rokoch 19. storočia.

Kościół i Klasztor Mniszek Klarysek od Wieczystej Adoracji

Założycielką klasztoru – wówczas sióstr Kapucynek – była Matka Maria od Najświętszego Serca Jezusa, Walentyna Łempicka. W 1880 r. otrzymała pozwolenie na założenie klasztoru. W 1885 r. rozpoczęto również budowę niewielkiego kościoła. Jego konsekracja pw. Trójcy Przenajświętszej nastąpiła w 1893 r. W 1910 r. dokonano aktu włączenia zgromadzenia do Zakonu Franciszkanek Najświętszego Sakramentu ze Lwowa (dziś SS. Klaryski od Wieczystej Adoracji). Od uroczystego wystawienia Najświętszego Sakramentu w lutym 1910 r. trwa tu nieprzerwanie adoracja Jezusa ukrytego w białej Hostii.

Church and Convent of the Poor Clares of Perpetual Adoration

The founder of the convent, which had originally functioned as a community of Capuchin sisters, was Mother Mary of the Sacred Heart of Jesus (born Walentyna Łempicka). In 1880, she received permission to found a convent. 1885 saw the beginning of the construction of a small church, which was eventually consecrated and named the Holy Trinity in 1893. In 1910, the convent was officially incorporated into the Franciscan Order of the Blessed Sacrament of Lviv (Now the Poor Clares of Perpetual Adoration). The nuns have continued their Eucharistic Adoration uninterrupted since 1910.

Kostol a kláštor sestier klarisiek večnej adorácie

Zakladateľkou kláštora – vtedy ešte kapucínok – bola Matka Mária od Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, Walentyna Łempicka. V roku 1885 sa začala aj výstavba malého kostola, ktorý bol konsekrovaný ako Kostol Sv. Trojice v roku 1893. V roku 1910 bola k chrámu pristavaná Kaplnka utrpenia Pána a uskutočnil sa úkon zapojenia do rehole františkánok Najsvätejšej sviatosti z Lvova (v súčasnosti sú to sestry klarisky večnej adorácie). Od slávnostného vystavenia Najsvätejšej sviatosti vo februári 1910 sa tu nepretržite koná adorácia Ježiša Krista ukrytého v bielej hostii.

Walentyna Łempicka (1833 – 1918) – pochodząca z rodziny ziemiańskiej, od 1873 r. kapucynka - Siostra Maria od Najświętszego Serca Jezusa. Inicjatorka budowy kościoła i klasztoru Sióstr Kapucynek w Kętach. W 2006 roku rozpoczął się jej proces beatyfikacyjny.

Walentyna Łempicka (1833 – 1918) – bogatá šľachtičná, od roku 1873 mniška – sestra Mária od Najsvätejšieho srdca Ježišovho. Iniciátorka výstavby kostola a kláštora sestier kapucínok v Kętach začiatkom 80. rokov 19. storočia. V roku 2006 sa začal jej beatifikačný proces.

Oltarz główny Trójcy Przenajświętszej, wykonany w latach 1890-1893 przez Stanisława Jarząbka./ High Altar of the Holy Trinity, created in 1890 – 1893 by Stanisław Jarząbek./ Hlavný oltár Najsvätejšej Trojice, zhotovený v rokoch 1890 – 1893 Stanisławom Jarząbkom.

Walentyna Łempicka (1833 – 1918) – representative of the landed gentry, from 1873 a nun – Sister Mary of the Sacred Heart of Jesus; founder of the Church and Convent of the Capuchin Sisters in Kęty. Her beatification process began in 2006.

Nieistniejąca synagoga „Anshe Emes”

Do 1891 r. był tu plac domu nr 87, stojącego na rogu ul. Kazimierza Wielkiego i Wszystkich Świętych. W 1886 r. nieruchomości kupili Jakub Huppert i Szymon Pelzman, chcąc umieścić w domu łaźnię rytualną dla kęckiej społeczności żydowskiej. W 1891 r. działka przeszła na własność Stowarzyszenia Rytualno-Religijnego Postępowego „Anshe Emes” w Kętach. W jej południowej części zbudowano synagogę w stylu neoromańskim z elementami mauretańskimi. Synagoga została spalona i zburzona podczas II wojny światowej, w kwietniu 1940 roku. Po 1945 r. nieruchomość przeszła na własność państwa polskiego.

The former Anshe Emes Synagogue

In 1886, the house no. 87 was purchased by Jakub Huppert and Szymon Pelzman, and converted into a ritual bath for the local Jewish community. Around 1891, the plot became the property of the Kęty-based Anshe Emes Progressive Ritual and Religious Association. In its southern part, a public synagogue was erected in a neo-Romanesque style with some Moorish elements. The synagogue was burnt down during the Second World War, in April 1940. After 1945, the property was nationalized.

Neexistujúca synagóga „Anshe Emes”

Do roku 1891 to bola parcela domu č. 67, ktorý sa nachádzal na rohu ulíc Kazimierza Wielkiego a Wszystkich Świętych. V roku 1886 nehnuteľnosť kúpili Jakub Huppert a Szymon Pelzman s úmyslom zriadiť v nej rituálne kúpele pre miestnu židovskú obec. V roku 1891 sa pozemok stal majetkom Stowarzyszenia Rytualno-Religijnego Postępowego (Rituálno-náboženského postupového združenia) „Anshe Emes” v Kętach. V južnej časti tohto pozemku bola postavená synagóga v neorománskom slohu s mauretánskymi prvkami. Synagóga bola spálená a zbúraná počas 2. svetovej vojny v apríli 1940. Po roku 1945 sa nehnuteľnosť stala majetkom poľského štátu.

Kamienica Rynek 4

Do końca XVIII w. był to budynek drewniany. Został zniszczony w pożarze miasta w 1797 r. Odbudowany jako kamienica murowana w 1801r. przez Niewolków. Należał później do Jędrzejowskich, a w latach 1817-1859 do Jarschelów, którzy otworzyli tu aptekę. Następnie kamienica stała się własnością Roznerów i Munków, prowadzących sklep z towarami mieszanymi.

Rynek 4

The original wooden structure burned down in a fire in 1797, and in 1801 members of the Niewolka family built a brick house on its site. Subsequently, the house was owned by the Jędrzejewskis, then and by the Jarschels, a family of pharmacists, between 1817 and 1859. The owners in the second half of the 20th century included the Rozners and the Munks; the latter ran an assorted goods store here.

Meštiansky dom Rynek č. 4

Do konca 18. storočia to bola drevená stavba, ktorá zhorela v požiari z roku 1797. V roku 1801 bola nanovo postavená rodinou Niewolkovcov ako murovaný meštiansky dom. Potom patrila Jędrzejowským a v rokoch 1817 – 1859 Jarschelovcom, ktorí v nej zriadili mestskú lekárňu. Následne jej majiteľmi boli Roznerovci a potom Munkovci, ktorí mali obchod so zmiešaným tovarom.

W 1835 r. urodził się tutaj **August Freund** (zm. 1892) wybitny chemik organiczny, profesor Akademii Technicznej (Politechniki) we Lwowie, odkrywca benzenu, wynalazca metody otrzymywania cyklopropanu stosowanego w anestezjologii. Autor jednego z pierwszych polskich podręczników chemii.

The house was the birthplace of **August Freund** (1835 – 1892) – a prominent organic chemist, professor of chemistry at Lviv Polytechnic. He discovered benzene and invented a method for synthesizing cyclopropane (gas used in anaesthesiology). He is the author of one of the first Polish chemistry textbooks.

V tejto budove sa v roku 1835 narodil **August Freund** († 1892) významný chemik špecializujúci sa na organickú chémiu, profesor Technickej akadémie (tzv. Polytechniky – vysokej technickej školy) vo Lvove, objaviteľ benzénu, jeho vynálezom bola metóda získavania cyklopropánu používaného v anestéziológii. Autor jednej z prvých poľských učebníc chémie.

Kamienica Rynek 7

Przed 1797 r. był to budynek drewniany, parterowy, należący do Małeckich, później Sitkowskich i Gnusiewiczów. W latach 1832-1859 mieszkał tu Abdon Bieńczewski – komisarz drogowy. Pomiedzy 1858 a 1861 r. budynek zakupiła gmina Kęty i do dziś jest jej własnością. Od lat 20. XIX w. mieszkali tu urzędnicy miejscy. W latach 1867-1869 r. mieściła się tu siedziba Sądu Powiatowego w Kętach, a w okresie od zakupu do 1867 r. i od 1870 r. siedziba władz gminy Kęty.

Rynek 7

Prior to 1797, a wooden single-storey house owned in turn by the Małecki, Sitkowski and Gnusiewicz families. Between 1832 and 1859, it was inhabited by the road traffic commissioner Abdon Bieńczewski. The house was purchased between 1858 and 1861 by the Municipality of Kęty which has owned it ever since. It was used by town hall officials from the 1820s; and between 1867 and 1869 it housed the District Court; and the Municipal authorities have had their offices there since 1870.

Pierzeja północna rynku, ok. 1910 r./ North side of the Main Square., about 1910./ Severná strana hlavného námestia, o 1910.

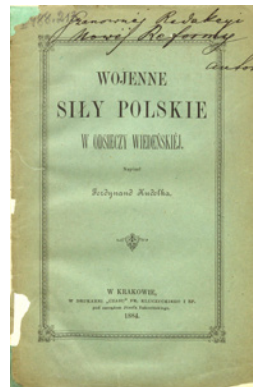
Meštiansky dom Rynek č. 7

Pred rokom 1797 to bola prízemná drevená budova, ktorej majiteľmi boli postupne: Małecki, Sitkowski a Gnusiewiczovci. V rokoch 1832 - 1859 tu býval Abdon Bieńczewski - cestný komisár. Medzi rokmi 1858 a 1861 túto budovu zakúpila gmina Kęty, ktorej patrí budova dodnes. Od 20. rokov 19. storočia v nej bývali mestskí úradníci. V rokoch 1867 - 1869 bola sídlom Okresného súdu. Od roku 1870 sa v tomto dome nachádzalo sídlo vedenia gminy Kęty.

Urodzili się tutaj:

Ferdynand Kudelka (1842 - 1906) – oficer wojska austriackiego, pionier w badaniach nad staropolską sztuką wojenną, autor wielu prac i książek z tego zakresu.

Famous individuals born in this house:

Ferdynand Kudelka (1842 – 1906) – captain in the Austrian army; self-taught pioneer of historical research into Polish military art and author of books and articles on the subject, including *The Battle of Kircholm*, September 27, 1605 and *The Battle of Kłuszyn*, July 4, 1610).

Narodili sa tu:

Ferdynand Kudelka (1842 – 1906) – dôstojník rakúskej armády, priekopník skúmania staropolského vojenského umenia, autor mnohých prác a kníh z tejto oblasti.

Szczęśny Kudelka (1844 - 1916) – brat Ferdynanda, profesor botaniki Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego im. Haliny w Żabikowie (ob. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), pionier w dziedzinie chorób grzybowych roślin, autor pierwszego podręcznika w tym zakresie.

Szczęśny Kudelka (1844 – 1916) – professor of botany at the University of Rural Farming in Żabików (now the University of Life Sciences in Poznań); sugar beet grower; pioneer of research into fungal diseases of plants and author of the first scholarly publication on the subject.

Szczęśny Kudelka (1844 – 1916) – brat Ferdynanda, profesor botaniki Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego (Školy vidieckeho hospodárstva) im. Haliny v Žabikowe (v súčasnosti Prírodovedná univerzita v Poznani), priekopník v oblasti skúmania mykóz rastlín, autor prvej učebnice z tohto odboru.

Abdon Kłodziński (1881 - 1937) – prawnik i historyk, profesor Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Poznańskiego.

Abdon Kłodziński (1881 – 1937) – právník a historik, profesor Právnickéj fakulty Jagelovskej univerzity a Poznanskej univerzity.

Abdon Kłodziński (1881 – 1937) – lawyer and historian; professor at the Law Faculties of the Jagiellonian University and the University of Poznań.

Kamienica Rynek 9

Przed 1797 r. był to budynek drewniany, parterowy, należący od 1787 roku do kupca Jakuba Dołkowskiego, później do jego syna Kazimierza (kupca, asesora miejskiego i właściciela folwarku Kamieńszczyzna pod Kętami) i wnuka - Henryka. Od 1893 r. należał do Kwiatkowskich, później Schmelzów, Eblów i Woźniaków. W czasie pobytu I Brygady Legionów w Kętach (początek 1915 r.) mieściła się tu Komenda Placu Brygady.

Rynek 9

Originally a small wooden house (before the fire in 1797) which belonged to the merchant Jakub Dołkowski (from 1787), then to his son, Kazimierz, also a merchant, a municipal assessor and the owner of Kamieńszczyzna (a farm near Kęty), and finally, to Jakub's grandson, Henryk. From 1893 the following families owned the house: Kwiatkowski, Schmelz, Ebel and Woźniak. It also served as the headquarters of the first Brigade of the Polish Legions between 24 January and 28 February, 1915.

Meštiansky dom Rynek č. 9

Pred rokom 1797 sa tu nachádzala drevená prízemná stavba, ktorá od roku 1787 patrila kupcovi Jakubovi Dołkowskému, a potom jeho synovi – Kazimierzovi Dołkowskému (kupcovi, mestskému asesorovi a majiteľovi majera Kamieńszczyzna pri Kętach) a následne vnukovi – Henrykovi. Od roku 1893 boli jej majiteľmi Kwiatkowski, neskôr Schmelzovci, Eblovci a Woźniakovci. Počas pobytu 1. brigády poľských légii v Kętach (začiatkom roka 1915) sa v nej nachádzalo sídlo miestneho dočasného velenia brigády.

Pierzeja wschodnia rynku ok. 1910 r./ East Side of the Main Square, about 1910./ Východná strana hlavného námestia, o 1910.

Komenda Placu I Brygady Legionów 1915 r. / The headquarters of the first Brigade of the Polish Legions. / Sídlu miestneho dočasného velenia brigády.

W 1841 r. urodził się tutaj **Henryk Dołkowski** (zm. 1916 r.), kupiec, radny miasta Kęty, burmistrz w latach 1874-1877, pionier polskiej hodowli ziemniaka (wyhodował ponad 100 nowych odmian hodowanych w Nowej Wsi i Hecznarowicach).

The house was the birthplace of **Henryk Dołkowski** (1841-1916). He was a merchant and a member of the town council, mayor in the years 1874-1877 and one of the best heads of the municipality. He pioneered in the field of Polish potato farming (developed and grew over 100 new varieties in Nowa Wieś and Hecznarowice).

V roku 1841 sa tu narodil **Henryk Dołkowski** († 1916), kupec, poslanec mesta Kęty, primátor v rokoch 1874 - 1877, priekopník pestovania zemiakov v Poľsku (vyšľachtil ako 100 nových odrôd, ktoré sa pestovali v Nowej Wsi a Hecznarowiciach).

Kamienica Rynek 10

Przed 1797 był to dom drewniany, należący do Milczów. Następnie do Michała Dołkowskiego, a w 1867 r. do Kasprzaków. Wtedy mieszkali tu urzędnicy sądu powiatowego. W latach 80. XIX w. kamienica była własnością Kostyńskich i Dworzańskich, a w okresie międzywojennym Smolarek. W latach 90. XIX w. na piętrze znajdowały się mieszkania dla wojska, a na parterze sklep ze skórami.

Rynek 10

Before 1797, the house was wooden and belonged to the Milcz family; then to Michał Dołkowski, and in 1867, it became the property of the Kasprzak family, who rented it to the District Court officials. In the 1880s it was owned by the Kostyński and Dworzański families, and between the wars, to the Smolareks. In the 1890s, its occupants were army soldiers, and the ground floor was used for a leather goods store.

Meštiansky dom Rynek č. 10

Pred rokom 1797 to bola drevená budova a patrila Milczovcom. Následne ju kúpil Michał Dołkowski a v roku 1867 Kasprzakovci, ktorí prenajímali byty úradníkom Okresného súdu. V 80. rokoch 19. storočia patrila tento meštiansky dom Kostyńským a Dworzańským, potom v medzivojnovom období Smolarkovcom. V 90. rokoch 19. storočia boli na poschodí byty pre vojsko a na prizemí sa nachádzal obchod s koženými výrobkami.

W 1865 r. urodził się tutaj **Stanisław Krzyżanowski**, (zm. 1917), historyk, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Specjalista nauk pomocniczych historii. Twórca Archiwum Miasta Krakowa i jego dyrektor od 1890 r. Założyciel Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

The house was the birthplace of **Stanisław Krzyżanowski** (1865 – 1917); history professor at the Jagiellonian University. He specialised in the auxiliary sciences of history and was a co-founder of the City Archives of Kraków and the archive director from 1890; he was also one of the founders of the Society of Lovers of History and Monuments of Kraków.

V roku 1865 sa tu narodil **Stanisław Krzyżanowski**, († 1917) historik, profesor Jagelovskej univerzity, ktorý sa špecializoval na pomocné historické vedy. Tvorca Archívu mesta Krakova a do roku 1890 jeho riaditeľ. Zakladateľ Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (Spolku milovníkov histórie a pamiatok Krakova).

Kamienica ul. Krakowska 3

Budynek ten należał do tzw. wójtostwa kęckiego i pełnił funkcję łaźni miejskiej. W połowie XVIII w. został przebudowany na karczmę wójtowską „Pod dzikim kotem”. W latach 30. i 40. XIX w. mieszkali tu urzędnicy miejscy. Od lat 70. XIX w. budynek był dzierżawiony przez miasto od Karola Larischa z Bulowic z przeznaczeniem na karczmę i koszary wojskowe (do 1902 r.). Od początku XX w. mieściła się tu poczta.

ul. Krakowska 3

The original wooden building housed the Municipal Bathhouse. In the mid-18th century, it was remodelled and adapted for the Wild Cat Inn. In the 1830s and '40s it was inhabited by town officials. From the 1870s, its owner, Baron Karol Larisch, rented the house to the town council which subsequently used it as an inn and military barracks (until 1902); in the early 20th century, it housed a post office.

Meštiansky dom ul. Krakowska č. 3

Táto stavba patrila miestnemu richtárstvu a nachádzali sa v nej mestské kúpele. V polovici 18. storočia bola prestavaná na richtársku krčmu „Pod divou mačkou“. V 30. a 40. rokoch 19. storočia v nej bývali mestskí úradníci. Od 70. rokov 19. storočia bol jej majiteľom barón Karol Larisch z Bulowic a mesto ju od neho prenajímalo na mestskú krčmu a vojenské kasárne (do roku 1902). Od začiatku 20. storočia v nej sídlila pošta.

W 1840 r. urodził się tu **Antoni Hawełka** (zm. 1894 r.) – słynny krakowski kupiec (właściciel sklepu „Pod Palmą”) i restaurator. Twórca przystawek kanapkowych oraz słynnego standardu wykwintnych restauracji a’la Hawełka, która funkcjonuje dziś pod nazwą „U Hawełki” na krakowskim rynku

The house was the birthplace of **Antoni Hawełka** (1840 – 1894) – prominent merchant from Kraków (who ran a famous store called Under a Palm Tree) and restaurant proprietor. He introduced sandwich starters and the famous Hawełka standard (still applied in the renowned U Hawełki restaurant in Kraków’s Main Square.

V roku 1840 sa tu narodil **Antoni Hawełka** († 1894) – slávny krakovský kupec (obchod „Pod Palmou”) a majiteľ reštaurácií. Tvorca chýrnych chlebičkov a známeho štandardu prvotriednych reštaurácií à la Hawełka, vrátane najznámejšej „U Hawełku” fungujúcej dodnes na krakovskom hlavnom námestí.

Kamienica ul. Tadeusza Kościuszki 4

Jedna z czterech najstarszych murowanych kamienic w mieście. Przed 1797 r. należała kolejno do Brockich, Majowskich, burmistrza Jana Grabowskiego, wreszcie barona Karola Larischa z Osieka, który założył tu karczmę zajezdną. W połowie XIX w. powstał tu „Hotel pod Czarnym Orłem”, znany później jako hotel „Pod Orłem”. W jego sali odbywały się liczne spotkania, przedstawienia teatralne i odczyty patriotyczne.

Ul. Tadeusza Kościuszki 4

One of the four oldest brick buildings in Kęty. Prior to 1797, it first belonged to the Brocki family, then to the Mayor of Kęty Jan Grabowski, and after that to Baron Karol Larisch from Osiek, who ran an inn with a stable in the house. In the mid 19th century, it housed the Black Eagle Hotel, later to be called the Eagle Hotel. It was a popular venue for meetings, theatre plays and patriotic speeches.

Meštiansky dom na ulici Tadeusza Kościuszka č. 4

Jeden zo štyroch najstarších murowaných meštianskych domov v meste. Pred rokom 1797 patrili rodine Brockovcov, následne primátorovi Janovi Grabovskému a potom barónovi Karolovi Larischovi z Osieka. Larisch v ňom zriadil hostinec so stajňou. V polovici 19. storočia v ňom vznikol „Hotel pod Čiernym orlom”, neskôr nazývaný hotel „Pod orlom”. V sále hotela sa uskutočňovali mnohé stretnutia, divadelné predstavenia a vlastenecké prednášky, v medzivojnovom období sa tu nachádzalo aj kino.

W roku 1782 urodził się tutaj **Ambroży Grabowski** (zm. 1868 r.), słynny krakowski księgarz, samouk, kolekcjoner archiwaliów, badacz przeszłości Polski w tym Krakowa. Autor wielu książek, w tym pierwszego przewodnika po Krakowie. W 1854 r. założył Towarzystwo Sztuk Pięknych. To on ustalił autorstwo ołtarza w Kościele Mariackim w Krakowie, przypisując je Witowi Stwoszowi.

V roku 1782 sa tu narodil **Ambroży Grabowski** († 1868) – známy krakovský vydavateľ kníh, ktorý s nimi aj obchodoval, zberateľ archíválií, bádateľ minulosti Poľska, vrátane Krakova. Autor mnohých kníh a aj prvého sprievodcu po Krakove. V roku 1854 založil Towarzystwo Sztuk Pięknych (Spolok výtvarných umení). Práve on na základe výskumov určil, že autorom oltára v Mariánskom kostole v Krakove bol Veit Stoss.

The house was the birthplace of **Ambroży Grabowski** (1782 – 1868) – a renowned bookseller, historian and archivist; author of numerous books, including the first guidebook to Kraków. Grabowski co-founded the Kraków Society of Friends of Fine Arts in 1854, and successfully identified Veit Stoss as the creator of the Altarpiece at St. Mary's Basilica in Kraków.

Ulica Tadeusza Kościuszki od strony wjazdu do miasta od strony Czajńca. Pocztówka pocz. XX w./ Ulica Tadeusza Kościuszki viewed from the side of nearby Czaniec; postcard from the early 20th century./ Ulica Tadeusza Kościuszka, vchod do mesta smerom od obce Czaniec. Pohľadnica z 20. storočia.

Kamienica Rynek 16

Kamienica została wybudowana w latach 1845-1846 przez Franciszka Wundurera i jego żonę Teklę z Gizickich za placem przynależnym do dzisiejszej kamienicy nr 17. Następnie budynek należał kolejno do: Kotońskich, Krzysztoforskich, Offnerów. Na parterze mieściły się pomieszczenia sklepowe, na piętrze mieszkania. Po 1945 r. w związku ze śmiercią Offnerów, została przejęta na własność państwa polskiego. Od 1995 r. kamienica jest siedzibą Muzeum im. Aleksandra Kłosińskiego w Kętach. Wpisana do rejestru zabytków województwa małopolskiego pod nr A-865/M.

Rynek 16

The house was built in 1844–46 by the watchmaker and municipal assessor Franciszek Wundurer, and his wife Tekla, née Gizicka. It was owned, in turn, by the families of Kotoński, Krzysztoforski and Offner. The house had a couple of stores on the ground floor and flats above. In 1945, it became the property of the Polish state, after the Offner family had all been killed in various concentration camps. The house has been used by the Aleksander Kłosiński Museum since 1995. The building is listed in the historic monuments register of the Province of Małopolska (No. A-865/M).

Meštiansky dom Rynek č. 16

Meštiansky dom bol postavený v rokoch 1844 – 1846 Franciszkom Wundurerom a jeho manželkou Teklou, rodenou Gizickou za pozemkom, ktorý dnes patrí k meštianskemu domu č. 17. Následne budova patrila rodinám: Kotońských, Krzysztoforských a Offnerovcov. Na prízemí sa nachádzali obchodné priestory a na poschodí byty. Po roku 1945 kvôli tomu, že Offnerovci zahynuli vo vyhladovacia táboroch, sa nehnuteľnosť stala majetkom poľského štátu. Od roku 1995 sa tu nachádza sídlo Múzea Aleksandra Kłosińskiego v Kętach. Budova je zapísaná do zoznamu pamiatok Malopolského vojvodstva pod č. A-865/M.

Południowa pierzeja rynku, ok. 1906 r./ South side of the Main Square, about 1906./ Južná strana hlavného námestia, o 1906.

Muzeum im. Aleksandra Kłosińskiego w Kętach
The Aleksander Kłosiński Museum
Múzeum Aleksandra Kłosińského v Kętach

Aleksander Kłosiński (1892 - 1974) – patron muzeum, kolekcjoner pamiątek z przeszłości Kęt. Z zawodu kuśnierz, ukończył również Seminarium Nauczycielskie. Społecznik i członek wielu stowarzyszeń. Po jego śmierci rodzina przekazała część jego kolekcji miastu. Stworzyła ona Zbiory Historyczne Miasta Kęty (1977 r.), z których wywodzi się dzisiejsze muzeum.

Aleksander Kłosiński (1892 – 1974) – patrón múzea, zberateľ pamiatok minulosti mesta Kęty. V rámci povolania bol kožušníkom, ukončil tiež Učiteľský ústav. Pôsobil v prospech komunity a bol členom mnohým združení a spolkov. Po jeho smrti v súlade s jeho poslednou vôľou rodina odovzdala mestu časť jeho zbierky. Týmto spôsobom vznikli v roku 1977 historické zbierky mesta Kęty, na základe ktorých bolo zriadené dnešné múzeum.

Aleksander Kłosiński (1892 - 1974) – patron of the Museum, collector of artefacts; furrier by training and a graduate of the Teacher Training Seminary; social activist, member of several associations. He bequeathed a part of his collection to the town of Kęty which soon led to the establishment of the Historic Collection of the Town of Kęty (1977), which eventually became the present museum.

Kamienica Rynek 17

Jedna z czterech najstarszych murowanych kamienic w Kętach. W XVIII w. należała do Kubeszewskich (in. Kubaszewskich). To tu mieściła się szkoła, do której uczęszczał Ambroży Grabowski. Na tyłach działał mały browar. Następnie budynek należał do syndyka Drapczyńskiego, później do rodziny Fencenko. Do lat 70. XIX w. miasto użytkowało kamienicę, jako miejsce wyszynku i sprzedaży alkoholu, a w okresie 1867-1869 jako ratusz. W 1876 r. na własność miasta nabył ją burmistrz Henryk Dołkowski. Pod koniec lat 70. XIX w. nadbudowano piętro, gdzie znajdowała się sala spotkań, w tym Towarzystwo Gimnastyczne Sokół oraz czytelnia miejska. Kamienica była własnością miasta do 1931 r., kiedy to została przekazana Spółdzielni Rolno-Handlowej „Skiba”.

Rynek 17

One of the four oldest brick houses in Kęty. In mid-18th century, it belonged to the Kubeszewski family. It housed a school (one of the students was Ambroży Grabowski) and a small brewery at the back. Subsequently, it was owned by Wincenty Drapczyński, an insolvency administrator, and the Fencenko family. Until the 1870s, the building housed a liquor store, and the Town Hall in 1867–69. In 1876, it became the property of the Mayor Henryk Dołkowski. In the late 1870s, an upper storey was added; it served as a meeting hall for the Sokół Gymnastics Society, and other organization, and as a reading room. The town owned the house until 1931, when it was passed on to the Skiba Agricultural and Commercial Co-operative.

Meštiansky dom Rynek č. 17

Jeden zo štyroch najstarších murovaných meštianskych domov v Kętach. V 18. storočí patrili Kubeszewským. Nachádzala sa v ňom mestská škola, do ktorej chodil A. Grabowski a v zadnej časti fungoval malý pivovar. Následne kúpil túto budovu mestský správca Wincenty Drapczyński a po jeho smrti mestský úradník Andrzej Fencenko. Do 70. rokov 19. storočia mesto v tejto budove predávalo alkohol, vrátane jeho konzumácie na mieste, a v období rokov 1867 – 1869 ju využívalo ako radnicu. V roku 1872 ju pre mesto kúpil primátor Henryk Dołkowski. Koncom 70. rokov 19. storočia bolo pristavané poschodie, v ktorom sa nachádzala zasadacia miestnosť, sídlili tam Gymnastický spolok Sokol a tiež mestská čítareň. Tento meštiansky dom bol majetkom mesta až do roku 1931, kedy bol odovzdaný Spółdzielni Rolno-Handlowej (Poľnohospodársko-obchodnému družstvu) „Skiba”.

Urodził się tutaj **Michał Kubieszewski** (1761 - 1831) – absolwent Akademii Krakowskiej, doktor nauk filozoficznych, od 1789 r. prorektor szkół sandomierskich. Jego postać została opisana przez Stefana Żeromskiego w „Popiołach” jako profesor Rafała Olbromskiego.

Famous brothers born here:

Michał Kubieszewski (1761 - 1831) – graduate of the Academy of Kraków, Doctor of Philosophy, from 1789, deputy rector administrating the school system in Sandomierz. The writer Stefan Żeromski depicted him as Rafał Olbromski teacher in his novel Popioły (Ashes).

Narodil sa tu **Michał Kubieszewski** (1761 – 1831) – absolvent Jagelovskej univerzity, doktor filozofických vied, od roku 1789 prorektor sandomierskych škôl. Stefan Żeromski ho opísal v románe „Popioły” ako profesora, ktorý učil Rafała Olbromského.

Kazimierz Kubieszewski (1765 - 1833) – brat Michała, ksiądz katolicki, doktor nauk filozoficznych. Archidiakon obwodu Białostockiego. Twórca Archiwum Archidjako­natu Białostockiego (1819/1820) oraz tamtejszego seminarium.

Kazimierz Kubieszewski (1765-1833) – Roman-Catholic priest, Doctor of Philosophy, professor of the Theological Seminary in Kraków; also an archdeacon of the Białystok church district and the founder of the Białystok Archdeaconry Archives (1819/20) and Theological Seminary.

Kazimierz Kubieszewski (1765 – 1833) – katolícky kňaz, doktor filozofických vied, profesor seminára na ulici Stradom v Krakove. Archidiakon Białostockej oblasti. Na prelome rokov 1819 a 1820 založil Archív Białostockého arcidjako­natu a tamojšieho seminára.

Południowa pierzeja rynku, ok. 1906 r./ South side of the Main Square, about 1906./ Južná strana hlavného námestia, o 1906.

Dawna Fabryka Wyrobów Wełnianych F. i E. Zajączek i K. Lankosz

Budynek fabryki został wybudowany w 1898 r. przez Franciszka Zajączka, jako pomieszczenie dla firmy działającej od 1867 r. Był to zakład należący do Franciszka Zajączka, jego syna Edwarda i pasierba Kazimierza Lankosza. W 1904 r. budynek fabryki rozbudowano. Firma produkowała wysokiej jakości tkaniny wełniane na rynek krajowy i zagraniczny. Po 1945 r. firmę Zajączka przejął zarząd państwa polskiego, a po 1949 r. została upaństwowiona jako Zakład Przemysłu Wełnianego „Kentex”. Zakład zamknięto w latach 90. XX w. W 1797 r. w stodole stojącego tu domu Tomasza Klimkiewicza wybuchł pożar, który strawił prawie całe miasto.

F.&E. Zajączek & K. Lankosz Wool Goods Factory

The factory building was erected in 1898 by a textile company which had been producing wool fabrics since 1867. The company was owned by Franciszek Zajączek, his son Edward and stepson Kazimierz Lankosz. It was further expanded and modernized in 1904. The fabrics manufactured there were characterized by high quality and sold internationally. After 1945, the company was taken over by the Polish State, and following the complete nationalization in 1949, renamed the Wool Industry Plant Kentex. It was eventually closed down in the 1990s. One of the houses which had stood on the site before 1797, had an adjacent barn where the devastating fire erupted. The owner's name was Tomasz Klimkiewicz.

Fabryka Wyrobów Wełnianych (Továrň na vlnené výrobky) F. i E. Zajączek i K. Lankosz

Továrň bola postavená v roku 1898 Franciszkom Zajączkom ako prevádzka spoločnosti, ktorá pôsobila od roku 1867. Táto továrň patrila Franciszkovi Zajączkovi, jeho synovi Edwardovi a nevlastnému synovi Kazimierzovi Lankoszovi. V roku 1904 sa uskutočnila prístavba budovy továrne. Spoločnosť vyrábala vysokokvalitné vlnené látky pre domáci a zahraničný trh. Po roku 1945 bola znárodnená a získala názov Zakład Przemysłu Wełnianego (Vlnársky závod) „Kentex”. Závod bol zrušený v 90. rokoch 20. storočia. V roku 1797 vypukol v stodole usadlosti Tomasza Klimkiewicza, ktorá sa tu nachádzala, požiar, počas ktorého vyhorelo takmer celé mesto.

Franciszek Zajaczek (1846 - 1917) – założyciel firmy produkującej wyroby wełniane. Radny gminy Kęty, asesor i burmistrz miasta w latach 1897 - 1902.

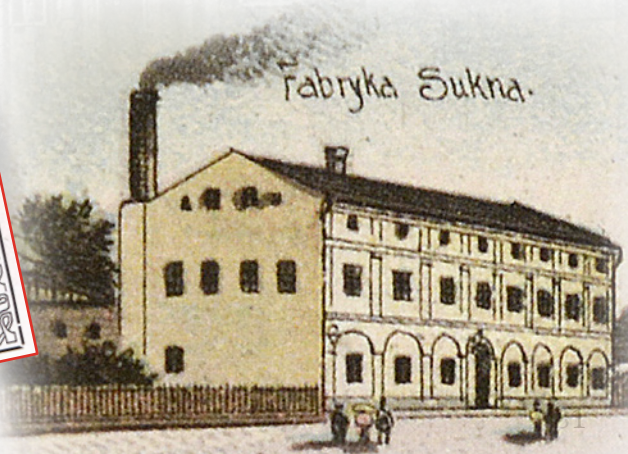
□
Franciszek Zajaczek (1846 - 1917) – founder of the woollen goods factory; councillor for the municipality of Kęty; town assessor and Mayor of Kęty from 1897 to 1902.

Franciszek Zajaczek (1846 – 1917) – zakladateľ spoločnosti, ktorá vyrábala vlnené výrobky. Poslanec obecného zastupiteľstva Gminy Kęty, asesor a primátor mesta v rokoch 1897 – 1902.

Edward Zajaczek (1874 - 1949) – syn Franciszka, współudziałowiec firmy od 1898 r. Samodzielny właściciel fabryki w Kętach od 1928 r. Radny miejski i burmistrz Kęt w okresie 1925 - 1939.

□
Edward Zajaczek (1874 - 1949) – Franciszek's son; shareholder in the company from 1898; sole owner of the factory in Kęty from 1928; town councillor and Mayor of Kęty in the years 1925-1939.

Edward Zajaczek (1874 – 1949) – syn Franciszka, od roku 1898 spółcznik a od roku 1928 samostatný majiteľ továrne v Kętach. Poslanec mestského zastupiteľstva a primátor mesta Kęty v období 1925 – 1939.

Szkoła Podstawowa nr 1

Budynek wybudowany w 1898 r. dla dwóch kęckich szkół powszechnych: Głównej Szkoły Męskiej i Powszechnej Żeńskiej. W latach 1904 - 1951 działała tu także szkoła zawodowa uzupełniająca. W czasie I wojny światowej mieścił się tu szpital dla żołnierzy, w tym w 1915 r. dla I Brygady Legionów Polskich. W czasie II wojny światowej funkcjonowała tu szkoła niemiecka. W latach 1947 - 1948 dobudowano drugie piętro, mające pomieścić również uczniów Liceum Ogólnokształcącego, które ostatecznie wyprowadziło się ze szkoły do nowego budynku 1965 r. Obecnie jest to siedziba Szkoły Podstawowej nr 1 w Kętach.

Primary School no. 1

The building, which was erected in 1898, housed a boy school, a girl school, and a complementary vocational school, which was opened in 1904 and functioned until 1951. During the First World War, it served as a military hospital, also for the First Brigade of the Polish Legions. During the Second World War, it became a German school. After the War, the building was extended by another floor with a view to accommodate a secondary school, which was eventually moved in 1965. Today it houses Primary School no. 1.

Základná škola č. 1

Budova bola postavená v roku 1898 pre dve všeobecne školy: Hlavnú mužskú školu a Všeobecnú ženskú. V rokoch 1904 - 1951 tu tiež pôsobila priemyselná škola na doplnenie vzdelania. V období 1. svetovej vojny sa tu nachádzala nemocnica pre vojakov a od februára do júla 1915 aj lazaret pre 1. brigádu poľských légii. Počas 2. svetovej vojny tu sídlila nemecká škola. V rokoch 1947 - 1948 bolo pristavené druhé poschodie, ktoré malo slúžiť aj Všeobecnovzdelávaciemu gymnáziu. To sa nakoniec presťahovalo do novej budovy v roku 1965. V súčasnosti je budova sídlom Základnej školy č. 1 v Kętach.

Kamienica Rynek 20

Dom drewniany Westwalewiczów, później Mikockich. Spłonął w 1797 r. W latach 1829-1842/1845 budynek należał do Wundurów, po czym został zakupiony przez miasto i był jego własnością jeszcze w 1956 r. W latach 40. i na pocz. 50. XIX w. mieściły się tu mieszkania urzędników oraz ratusz, a w latach 1855-1867 siedziba Sądu oraz Urzędu Powiatowego. W latach 1867-1898 funkcjonowały tu dwie szkoły powszechne - męska i żeńska, a po 1898 r. budynek stał się siedzibą Sądu Powiatowego (od 1928 - Grodzkiego). W 1898 r. na tyłach dobudowano areszt sądowy (dziś budynek Gminnej Biblioteki Publicznej im. A. Grabowskiego). Od 1933 r. mieściła się tu czytelnia i resursa miejska, Towarzystwo Szkoły Ludowej, Związek Obywatelskiej Pracy Kobiet oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Obecnie budynek jest siedzibą Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Oświęcimiu i banku.

Rynek 20

The original wooden building, which burned down in 1797, belonged to the Westwalewicz, and then, the Mikocki families. Following its reconstruction, it was owned by the Wunders (1829-1842/5), and then by the municipality until 1956. In the 1840s and early '50s, it housed flats used by civil servants and the Town Hall, then the District Court and Office (1855-67). In the years 1867-1898, the building was adapted for two unisex schools for boys and girls, and after 1898, for the District Court, (Magistrate's Court from 1928). In 1898, a jail house was built at the back of the garden (now the A. Grabowski Public Library). From 1933, the main building was used for a reading room, a citizens' club, the People's School Society, the Women's Civic Work Society and the Voluntary Fire Brigade. Today, it is the seat of the Land Registration Department of the Regional Court in Oświęcim and a bank.

Meštiansky dom Rynek č. 20

Drevený dom Westwalewiczovcov, neskôr Mikockovcov. Vyhorel v roku 1797. V rokoch 1829 - 1842/5 boli jeho majiteľmi Wundurercovi, následne ho kúpilo mesto, ktoré bolo jeho vlastníkom ešte v roku 1956. V 40. rokoch a začiatkom 50. rokov 19. storočia sa v ňom nachádzali byty pre mestských úradníkov a radnica. V rokoch 1855 - 1867 bol sídlom Okresného súdu a Okresného úradu. V rokoch 1867 - 1898 v ňom pôsobili dve všeobecné školy - mužská a ženská a po roku 1898 Okresný (od roku 1928 Mestský) súd. V roku 1898 bola za domom postavená súdna väznica. V budove bývalej väznice sídli dnes Verejná knižnica. A. Grabowského. Od roku 1933 tu pôsobili: tzv. resursa, čiže mestský klub, Towarzystwo Szkoły Ludowej (Spolok ľudovej školy), Związek Obywatelskiej Pracy Kobiet (Občiansky zväz práce žien) a Dobrovoľný hasičský zbor. V súčasnosti je sídlom Katastrálneho úradu pri Okresnom súde v Osvienčime.

Kamienica Rynek 27

Dom drewniany należący do Wojtaszewskich spłonął w 1797 r. Odbudowano go po 1845 r. Po 1849 r. należał do doktora nauk medycznych Jana Kantego Jakubowskiego. W 1862 r. kamienicę zakupił August Fusch aptekarz i tu umieścił aptekę. W 1881 r. dom z apteką zakupił Eustachy Sokalski, który między 1899 a 1908 r. nadbudował piętro. Od połowy XIX w. mieściły się tu przychodnie lekarskie dra Jakubowskiego, chirurga Tomasza Smekala, dra Władysława Dziewońskiego. W okresie pobytu I Brygady Legionów w 1915 r. mieszkał tu brygadier Józef Piłsudski.

Rynek 27

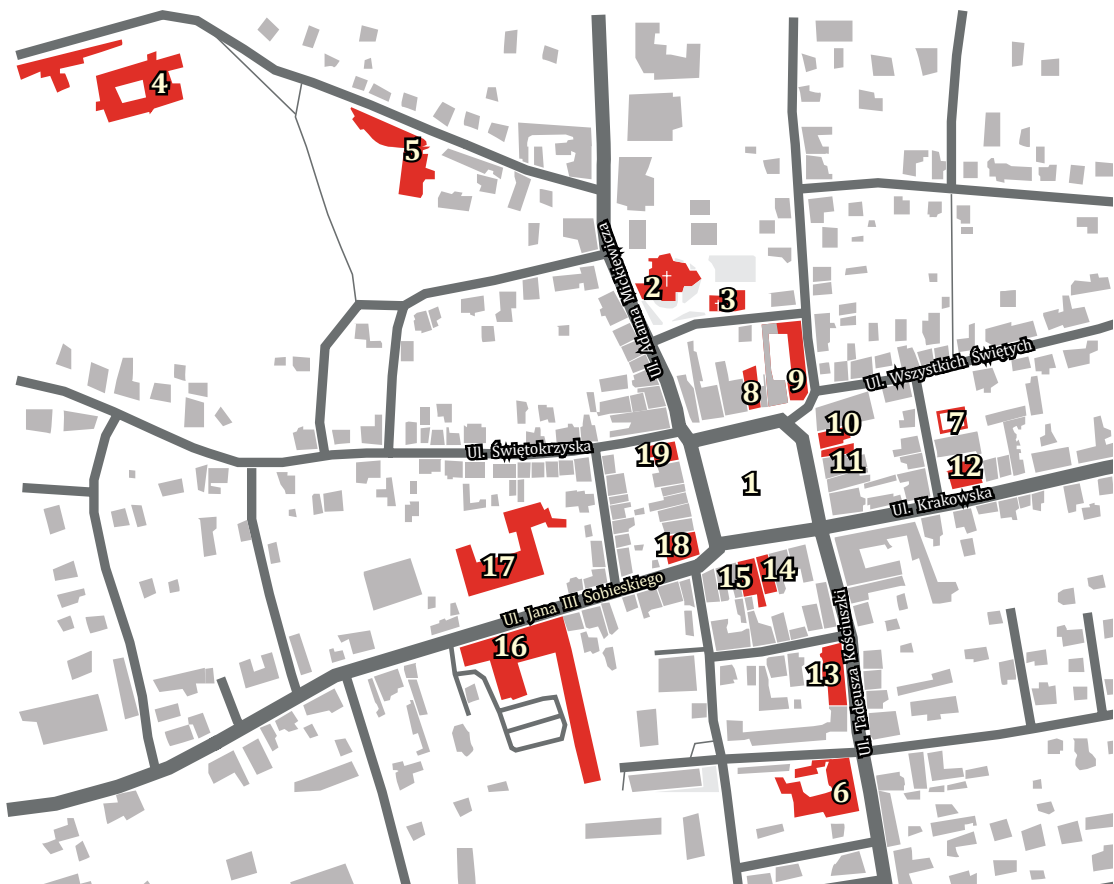
The wooden house belonging to the Wojtaszewski family burnt down in 1797 and was rebuilt after 1845. From 1849, it was owned by Jan Kanty Jakubowski, a Doctor of Medical Sciences. In 1862, it became the property of the pharmacist August Fusch, who opened a pharmacy here. In 1881, it was purchased by Eustachy Sokalski, who had an upper storey added to it between 1899 and 1908. From mid-19th century, the top floor was used for outpatient clinics run by Dr. Jakubowski, Dr. Smekal, a surgeon, and Dr. Dziewoński. The First Marshal of Poland, Józef Piłsudski, had his lodgings in the house during the First Brigade's stay in Kęty in 1915.

Meštiansky dom Rynek 27

Drevený dom, ktorý bol majetkom Wojtaszewských, vyhorel v roku 1797. Bol nanovo postavený ako posledný dom na hlavnom námestí po roku 1845. Po roku 1849 bol jeho majiteľom doktor medicínskych vied Ján Kanty Jakubowski. V roku 1862 tento dom kúpil lekárnik August Fusch a zriadil v ňom lekárňu. V roku 1881 kúpil dom s lekárňou Eustachy Sokalski, ktorý medzi rokmi 1899 a 1908 pristaval poschodie. Od polovice 19. storočia sa tu nachádzali ordinácie doktora Jakubovského, chirurga Tomasza Smekala, doktora Władysława Dziewońskiego. V období pobytu 1. brigády poľských légii v roku 1915 tu býval jej veliteľ Józef Piłsudski.

Zachodnia pierzeja rynku ok. 1910 r./ West side of the Main Square, about 1910./ Západná strana hlavného námestia o 1910.

1 Rynek	10 Kamienica Rynek 9
2 Kościół pw. św. św. Małgorzaty i Katarzyny w Kętach	11 Kamienica Rynek 10
3 Kościół pw. św. Jana Kantego	12 Kamienica ul. Krakowska 3
4 Kościół i Klasztor Franciszkanów Reformatów	13 Kamienica ul. Tadeusza Kościuszki 4
5 Klasztor Zgromadzenia Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego	14 Kamienica Rynek 16
6 Kościół i Klasztor Mniszek Klarysek od Wieczystej Adoracji	15 Kamienica Rynek 17
7 Nieistniejąca synagoga „Anshe Emes”	16 Dawna Fabryka Wyrobów Wełnianych F. E. Zajęczek i K. Lankosz
8 Kamienica Rynek 4	17 Szkoła Podstawowa nr 1 w Kętach
9 Kamienica Rynek 7	18 Kamienica Rynek 20
	19 Kamienica Rynek 27

Interreg
Polska-Słowacja

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Biuletyn wydany w ramach projektu „Dziedzictwo historyczne Kęt i Turzovki”
współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu
Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska - Słowacja 2014 - 2020 oraz z budżetu państwa

Projekt realizowany przez Gminę Kęty
Partner projektu: Turzovka

Tekst, koncepcja/text, concept/textowa časť, idea
dr Marta Tylza-Janosz

Tłumaczenie/ translation/preklady
j. słowacki/slovak/ sovenský jazyk: Joanna Grzeszek
j. angielski/englisch/ angličtina: Jarosław Fejdych, red. Daniel Ratcliffe

Fotografie/photographs/ fotografie
Małgorzata Szatan, Małgorzata Donocik, Barbara Kuźma-Suazo, Artur Christ, Tomasz Biernat,
Łukasz Gieruszczak, Sławomir Urbaniak, zbiory Muzeum im. Aleksandra Kłosińskiego w Kętach

Skład i druk / Layout and print / sadzba textu, knihtlač:
Drukarnia i Wydawnictwo Grafikon na zlecenie Gminy Kęty

Egzemplarz bezpłatny / Free copy / Bezplatný výtlačok

Wyłączną odpowiedzialność za zawartość niniejszej publikacji ponoszą jej autorzy i nie może być ona
utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej / Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto
publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie.

ISBN: 978-83-65176-54-7